

La consolidació d'un estàndard oral: límits i condicions

Isidor Marí

- *L'article analitza les raons que han dificultat la consolidació d'un estàndard oral per a la llengua catalana, partint de tres tipus de factors: l'abast territorial dels àmbits de comunicació, les opcions lingüístiques dels mitjans i la familiaritat dels públics de cadascun dels territoris amb les modalitats de l'estàndard oral. En funció de les limitacions identificades, s'apunten vies que permetrien avançar en el procés, sempre que els criteris lingüístics prosperin en estreta relació amb l'expansió dels àmbits territorials de comunicació i l'intercanvi sistemàtic de programes produïts o emesos des dels diferents punts del territori.*

Paraules clau

Estandardització, català, llengua oral, espai de comunicació, ràdio, televisió, Catalunya, País Valencià, Balears, política de comunicació.

En la seva intervenció el 21 de juny de 2007 en la conferència “20 anys de l'espai català de comunicació. Un objectiu encara possible?”,¹ el professor Josep Gifreu feia el balanç, al cap de 30 anys de la recuperació de la democràcia i de 23 anys de les primeres emissores de ràdio i televisió catalanes, de les mancances i les consecucions en el camí cap a un espai català de comunicació, un objectiu que ell mateix recordava haver plantejat 25 anys abans en la seva tesi doctoral.

En un recompte tan autoritzat com el seu dels punts forts i els punts febles que podem identificar en aquest procés, Josep Gifreu apuntava com una de les febleses principals de l'espai cultural català la “manca d'un estàndard de la llengua oral comuna pròpia dels grans mitjans audiovisuals, acceptada i acceptable per a tots els territoris, similar, per exemple, a les normes de Castelló per a l'ortografia, de les quals ara celebrem el 75è aniversari”.

Reconec que en sentir aquestes paraules vaig tenir la sensació que una afirmació així, tot i ser bàsicament certa, reclamava alguns matisos que permetessin entendre per què no s'ha arribat a consolidar un estàndard oral més unitari i, sobretot, quines poden ser les actuacions adequades perquè s'avanci cap a la seva consolidació.

Per això vaig acceptar decididament –i potser amb una certa temeritat– la invitació que vaig rebre poc després per contribuir a aquest tipus de reflexions. És el que em proposo fer en aquest text, en el qual miraré d'analitzar a grans trets les limitacions que han afectat al llarg dels darrers anys la possibilitat de consolidar un estàndard oral comú per al conjunt del territori de llengua catalana, i apuntar les condicions que facilitarien la viabilitat d'aquest procés. I, en

Isidor Marí

Professor de la Universitat Oberta de Catalunya i membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC)

¹ Publicada a *Documents*, núm. 8, de la Fundació ESCACC. Setembre de 2007.

aquestes consideracions, em sembla indispensable distingir, des del primer moment, una sèrie de dimensions o perspectives que cal valorar per separat, encara que finalment sigui la seva confluència simultània la que determina el ritme i el sentit que segueix el procés de consolidació del nostre estàndard oral.

Al capdavant, són aspectes coneguts, ja que han estat esmentats i comentats, almenys en part, en diversos treballs i propostes referents a l'estàndard oral que han estat publicats, però potser no han estat integrats de manera prou explícita i conjunta en una proposta que permeti actuar, des dels diferents àmbits i sectors, en una direcció confluent. És el que miraré de plantejar en aquestes línies.

I les dimensions o perspectives a què em referia –i que en certa manera es troben implícites en la mateixa formulació que feia Josep Gifreu de la manca d'un estàndard oral– són aquestes tres:

1. La dimensió territorial dels àmbits de comunicació oral aconseguits fins ara, en funció dels mitjans de comunicació existents i la difusió que tenen.
 - Quines opcions lingüístiques poden prendre i quines adopten realment els mitjans de comunicació, en funció de les seves audiències actuals? És raonable esperar que es consolidi un model comú d'estàndard oral abans que hi hagi uns àmbits consolidats de comunicació que abastin una àmplia audiència en tot el territori lingüístic i acullin emissions procedents de les diverses regions de llengua catalana?
2. La formulació i la vehiculació de propostes o models lingüístics adients per als diferents usuaris de l'estàndard oral.
 - Quins principis i criteris lingüístics proposen els professionals i les institucions competents per a la configuració gradual d'un estàndard oral comú? Són prou orientatius per als locutors i mitjans que n'han de fer l'aplicació pràctica?
3. Les actituds dels diferents col·lectius –i especialment de les audiències o els públics receptors– davant de les opcions lingüístiques que representen les propostes d'estàndard oral.
 - Quin és el grau de familiaritat dels diferents públics regionals amb l'estàndard oral de la seva pròpia zona i amb els de les altres àrees del territori lin-

güístic? És aproximadament simètrica i recíproca aquesta familiaritat en els diferents territoris? Hi ha desequilibris importants que cal tenir en compte?

En el fons, aquestes qüestions ja suggereixen quin és el context en què cal valorar la viabilitat i l'estat actual de l'estàndard oral, i ens remeten a una consideració o tesi principal, que ja avancem des d'ara: la consecució d'un estàndard oral comú per al conjunt de la societat de llengua catalana no consisteix merament en la selecció encertada d'uns determinats elements lingüístics. En realitat, depèn sobretot de l'existència d'una estratègia concertada i continuada de construcció d'àmbits de comunicació interregionals en el camí cap a l'espai català de comunicació. Fins i tot el mateix pes més o menys marcat que acabi tenint el català central en la configuració d'aquest estàndard oral dependrà de la presència dels diferents centres emissors territorials en aquests espais d'una audiència més àmplia.

Comentem amb una mica de detall cada una d'aquestes consideracions.

1. La dimensió territorial dels àmbits de comunicació oral

Remetent-nos en bona part al mateix balanç que feia Josep Gifreu en la conferència esmentada abans, és cert que hi ha punts forts en l'estructura actual dels mitjans de comunicació del nostre espai lingüístic. Bàsicament:

- Hi ha poders polítics autònoms que permeten emprendre polítiques comunicatives pròpies;
- Hi ha corporacions públiques de ràdio i de televisió que permetrien abordar intercanvis de producció;
- A Catalunya hi té un paper decisiu la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, a la qual correspon, com diu Gifreu, "la responsabilitat nuclear de la construcció d'un espai audiovisual català";
- Hi ha una dinàmica important de comunicació local i comarcal arrelada a bona part del territori;
- Hi ha una presència significativa i percebuda internacionalment de l'espai català a internet, que pot oferir oportunitats interessants en les noves formes de comunicació emergents.

Ara bé, els punts febles són molt significatius:

- La política espanyola en el camp dels mitjans de comunicació es caracteritza per una obstaculització constant de la construcció d'un espai comunicatiu conjunt per als territoris de llengua catalana, que tracta sistemàticament de manera fragmentària, i per la posició privilegiada que reserva sempre als mitjans d'abast estatal, que contribueixen a l'espanyolització lingüística i cultural.
- En aquest context, les institucions polítiques de l'àmbit lingüístic català no qüestionen de manera oberta, ferma i continuada la manca de respecte del pluralisme lingüístic i cultural de l'Estat en la seva política comunicativa, ni especifiquen de manera ben explícita quina podria ser una articulació diferent i satisfactòria dels espais comunicatius.
- No hi ha tampoc una coordinació interregional prou consistent dels professionals de la comunicació de l'àmbit lingüístic català, ni dels sectors de producció o difusió comunicativa i cultural que actuen en aquest espai.
- Els grups privats de comunicació i cultura que han sorgit en el nostre àmbit lingüístic no han fet —com diu Gifreu— “una aposta decidida i continuada per potenciar aquest espai cultural”, sinó que s'orienten al mercat espanyol.

Seria redundant repetir els set punts negres que finalment identifica Gifreu en el seu balanç. Per als efectes de la nostra argumentació, és suficient que els resumim subratllant que no hi ha hagut, en trenta anys, acords consistents i rellevants entre les polítiques de comunicació de les institucions de l'àrea lingüística catalana ni entre les respectives corporacions públiques de radiotelevisió —en aquest camp, ni tan sols amb un caràcter bilateral—, ni tampoc no hi ha, com dèiem, grups privats que hagin optat per actuar primordialment en aquest espai. En conseqüència, no hi ha cap canal de ràdio ni de televisió que s'adreci de manera ben explícita i conscient al conjunt de l'àrea de llengua catalana, i encara menys que es concebi com un espai on conflueixen proporcionadament la producció i l'univers simbòlic de les diferents regions d'aquest espai lingüístic i cultural.

No podem ignorar ni deixar de valorar justament els esforços que s'han fet, especialment en determinades etapes, d'una banda des de les institucions de Catalunya i des de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió i, de l'altra, des de

les associacions culturals més representatives d'altres territoris de llengua catalana per aconseguir la recepció dels mitjans públics de Catalunya en els àmbits respectius. Però la insuficiència, la fragilitat, la vacil·lació i la inseguretat d'aquestes consecucions són ben evidents. A tot estirar, s'ha aconseguit una certa difusió en gran part del territori d'uns mitjans concebuts i projectats des de Catalunya, i percebuts com a tals —és a dir, relativament propis, però al capdavant externs— en la resta del territori.

Hi ha hagut moments —la posada en marxa de la televisió valenciana, l'inici del segon canal de televisió de Catalunya, el període del govern illenc del Pacte de Progrés, l'inici de la televisió autonòmica de les Balears o l'actual reedició d'un Govern autonòmic progressista a les illes— en què l'obertura de cooperacions a gran escala ha semblat possible (o ho sembla encara, en el darrer cas). No negarem les dificultats òbvies que hi ha hagut en molts d'aquests moments, però sincerament s'ha trobat a faltar sempre una proposta catalana ambiciosa, sòlida i generosa, que fes visibles els avantatges de compartir un projecte comunicatiu a gran escala. Encara que al final un projecte així hagués estat desestimat, la seva mera presentació pública formal i amb àmplia difusió hauria estat —i encara pot ser— un element importantíssim de legitimació i de mobilització social.

Doncs bé, recordem ara les preguntes que ens fèiem a l'inici sobre aquest primer punt, centrat en les possibilitats dels àmbits de comunicació realment disponibles:

- Quines opcions lingüístiques poden prendre i quines adopten realment els mitjans de comunicació en funció de les seves audiències actuals? És raonable esperar que es consolidi un model comú d'estàndard oral abans que hi hagi uns àmbits consolidats de comunicació que abastin una àmplia audiència en tot el territori lingüístic i acullin emissions procedents de les diverses regions de llengua catalana?

Les opcions lingüístiques de la televisió pública de Catalunya han estat titllades en diverses ocasions de ser massa “centrals” o “barcelonines” i poc representatives de la variació regional de l'estàndard oral català —i fins i tot de la variació interna de la Catalunya estricta. Tanmateix, cal reconèixer que ara per ara, i malgrat totes les insuficiències, la diversitat de modalitats d'estàndard oral usades pels locutors de la CCRTV i presents en la programació de les seves

emissores és clarament superior a la que trobem en els seus homòlegs valencians o illencs.

Les ràdios i les televisions locals i regionals en general, com ha observat algun dels treballs que n'ha analitzat les opcions lingüístiques, han mostrat una propensió molt clara a l'ús exclusiu de les opcions regionals de l'estàndard oral, combinades sovint amb l'aparició esporàdica, sense raons justificades, de persones o programes que seguien les opcions d'estàndard oral pròpies del català central² o que, a l'altre extrem, feien un ús absolutament espontani de la parla local més descontrolada.

Sincerament, creiem que no es podia esperar gran cosa més, si tenim en compte la compartimentació regional de la majoria dels àmbits reals de comunicació, la ideologia particularista o obertament secessionista d'alguns governs autonòmics illencs o sobretot valencians, la voluntat –real o pretesa– de facilitar al màxim la identificació de les audiències immediates amb el model lingüístic adoptat i, com dèiem, l'absència de qualsevol (proposta de) programació conjunta o intercanvi habitual de producció entre els mitjans dels diversos espais comunicatius regionals.

Segons com, m'atreviria a dir que les opcions lingüístiques dels mitjans han anat, en el grau d'aproximació que han aconseguit entre les diferents modalitats regionals de l'estàndard oral usades, fins i tot més enllà del que propiciaven l'abast territorial dels espais comunicatius reals i la minsa possibilitat d'intercanviar les produccions respectives. I diria que el mèrit d'aquesta avançada no correspon exactament als responsables polítics dels mitjans respectius, sinó sobretot al sentit de responsabilitat dels professionals de la comunicació, dels assessors lingüístics dels mitjans i dels nuclis universitaris i acadèmics que han pogut intervenir en la definició dels criteris lingüístics adients.

2. La formulació i la vehiculació de propostes o models lingüístics adients per als diferents usuaris de l'estàndard oral

En efecte, durant aquests anys s'ha fet una tasca lingüística molt notable des de diferents fronts per tal de definir les ca-

racterístiques idònies de l'estàndard oral per als mitjans de comunicació. Ho mostra la quantitat ingent de treballs apareguts en aquest camp, des de les propostes d'estàndard oral de l'Institut d'Estudis Catalans –que recullen treballs iniciats anteriorment per lingüistes universitaris amb altres de vinculats als mateixos mitjans–, passant pels criteris orientats a un territori determinat, i arribant fins als manuals d'estil específics d'un mitjà determinat. Almenys quantitativament, no podem dir que els dèficits de l'estàndard oral siguin atribuïbles a una manca d'orientacions lingüístiques.

Mirem d'afinar més, però, i recordem les preguntes que ens fèiem abans sobre aquest punt:

- Són prou orientatius aquests criteris? Responen realment a un propòsit de confluència creixent dels models territorials?

Qualitativament, cal reconèixer que la formulació d'alguns d'aquests criteris no deixa gaire clar si la seva funció principal és legitimar els trets vàlids de cadascuna de les opcions territorials de l'estàndard oral o facilitar sobretot el procés d'acostament entre aquestes modalitats regionals de l'estàndard oral. En realitat, les primeres propostes d'estàndard oral havien de satisfer alhora les dues finalitats, i això no sempre es podia fer amb la claredat necessària, per la mateixa complexitat de les situacions d'ús. Provem d'explicar-ho.

La primera qüestió que es va plantejar era: cal presentar un model amb variacions internes o diversos models territorials? Des de les primeres reunions de treball, anteriors a les propostes de l'IEC, es va pensar que era preferible proposar un sol model d'estàndard oral amb variacions internes, per diverses raons:

- (1) reforçar la idea d'unitat,
- (2) superar la jerarquització entre un suposat estàndard central i els que alguns anomenaven *paraestàndards* o *subestàndards* regionals, i
- (3) evitar la territorialització abusiva de determinades opcions, que no coincidien ni amb els límits de les varietats geogràfiques del català, ni amb les demarcacions administratives (com és el cas de la desinència –o de la 1a persona de l'indicatiu present, que és usual al nord

² Exceptuant, en aquest punt, la televisió autonòmica valenciana, que ha evitat escrupolosament l'aparició de cap emissió en les versions no valencianes de l'estàndard oral.

del País Valencià, o dels possessius *meua, teua, seua*, que no són exclusivament valencians).

Al mateix temps, la presentació d'una proposta integrada havia de servir per legitimar totes les variants en el conjunt del territori: donar, d'una banda, als usuaris locals la seguretat necessària davant d'unes variants pròpies que potser els suscitaven reserves pel fet de no coincidir amb les més esteses, i fer conèixer, d'altra banda, a la resta del territori que aquelles eren formes vàlides en l'ús estàndard, i no simples variants dialectals.

Amb la perspectiva dels anys transcorreguts, podem afirmar que s'ha avançat en aquesta direcció, però que l'aparició de models territorials o manuals d'estil específics d'un mitjà (també territorial) ha tendit a reforçar la compartimentació regional de l'estàndard oral, de manera que les opcions minoritàries en alguna de les demarcacions administratives han tendit al desús, encara que siguin les més esteses en el conjunt del territori de la llengua. Els dos exemples que hem posat abans en serien una mostra: al País Valencià s'imposa la desinència *—e*, i en la resta del territori desapareixen de l'estàndard els possessius *meua, teua, seua*. A la pràctica, doncs, l'aplicació d'un estàndard oral comú amb variacions internes s'ha vist superat per la dinàmica dels particularismes i les parcel·lacions regionals, com a conseqüència de la mateixa estructura dels mitjans i àmbits de comunicació audiovisual. Els locutors, assessors i professionals dels mitjans no tenen gaire presents les opcions dels altres territoris ni les més generals, sinó primordialment les més usuals en el seu propi àmbit territorial de comunicació.

L'expectativa que les propostes d'àmbit *general* guanyarien terreny davant de les d'àmbit *restringit* en la mesura que hi hagués espais de comunicació que també fossin d'àmbit general no s'ha pogut complir, perquè ja hem dit que precisament els espais generals de comunicació són pràcticament inexistents.³ L'existència d'aquests espais generals probablement facilitaria la reducció de la variació merament formal, que no aporta precisió significativa ni esti-

lística (com és el cas, en general, de la morfologia verbal), i permetria, en canvi, l'adopció general de variants lèxiques i expressives locals que enriquien la funcionalitat significativa i estilística de l'estàndard comú. La seva absència, en canvi, ha accentuat el caràcter emblemàtic i demarcatiu de les variants locals, sense cap guany funcional.

En aquest sentit, segurament cal matisar un dels criteris en què insistien les propostes inicials d'estàndard oral: la necessitat que en cada lloc els locutors vetlessin per fer una selecció coherent de les variants pròpies de l'estàndard oral i evitessin l'ús de formes generals i formes locals en un mateix text. Encara que el principi sembla generalment vàlid perquè els textos no resultin injustificadament híbrids, cal admetre que el procés cap a un estàndard oral més unitari segurament haurà de comportar l'acceptació d'un cert grau d'interferències interterritorials (presència en un mateix text de pronúncies, trets morfològics i mots no estrictament propis de la modalitat local de l'estàndard oral). Les crítiques als locutors que no mantenen amb tota genuïnitat el seu accent d'origen podrien resultar contraproduents per a la confluència en solucions més generals.

En qualsevol cas, la confluència entre les modalitats regionals de l'estàndard oral haurà d'avançar conjuntament amb la identificació dels públics amb les noves opcions lingüístiques, perquè, en definitiva, el procés d'estandardització és primordialment un procés social, i aquest és el tercer aspecte en què volíem centrar la nostra atenció.

3. Les actituds dels diferents col·lectius —i especialment de les audiències o públics receptors— davant de les opcions lingüístiques que representen les propostes d'estàndard oral

Tal com he dit més amunt, la justificació —o el pretext— que han adduït sovint els responsables dels mitjans de comunicació quan se'ls ha retret que feien unes opcions lingüístiques massa locals o col·loquials ha estat la necessitat d'aconseguir la identificació dels seus públics amb un

3 Notem que les opcions més generals en l'estàndard oral estaven identificades —encara que se'n pugui millorar la selecció. No ha estat pas per manca de proposta lingüística que la confluència interregional no ha avançat més. Tanmateix, és innegable que en alguns gèneres de comunicació s'han fet progressos considerables cap a un estil molt homologat en el conjunt del territori lingüístic, com seria el cas dels noticiaris i de les retransmissions de futbol.

llenguatge proper i versemblant. El criteri és raonable, però ha de ser valorat en funció de l'abast territorial de cada mitjà, del caràcter de cadascun dels espais i de l'evolució que segueix la seva programació al llarg del temps.

És natural que els mitjans locals, en els programes de caràcter més informal o espontani, optin per un estàndard oral marcadament proper a la parla local. Però la graella de programació sol ser prou variada perquè des del primer moment hi hagi espais com els noticiaris en què l'audiència tingui contacte sovintejat amb l'estil més formal de l'estàndard local, i al llarg del temps no hi ha d'haver inconvenients per trobar emissions que familiaritzin gradualment l'audiència local amb l'estàndard oral més general i amb les modalitats estàndard d'altres territoris.

I si aquesta exigència és vàlida per als mitjans locals, encara ho és molt més per als que tenen un abast territorial més ampli, regional o supraregional. En aquest darrer cas, més aviat caldria aconseguir que les mostres més locals o col·loquials no fossin exclusivament les immediates al punt d'emissió (sigui aquest Barcelona, València o Palma), sinó prou representatives dels parlars principals de l'àmbit de difusió del mitjà. La percepció per part de l'audiència que la parla més propera al centre emissor està sobrerrepresentada és segurament l'explicació de les queixes que han rebut els mitjans de més abast sobre el seu "centralisme". Afegim, sobre aquest punt, que la representació proporcionada dels diferents accents no és fàcil, i que no es pot imaginar que es resolgui amb la contractació en el centre emissor d'una plantilla de locutors de procedència dialectal variada (encara que això fos possible, acabarien adaptant el seu accent al de l'entorn de treball immediat), sinó més aviat amb una programació que segueixi una política sistemàtica de (des)connexions, de participació d'oients i col·laboradors, i d'intercanvi de producció amb altres emissores.

En qualsevol cas, si és cert que els mitjans han de partir, per començar, de la familiaritat inicial de la seva audiència amb unes opcions estàndard properes amb les quals es puguin identificar, encara és més innegable que la familiaritat amb les diferents modalitats de l'estàndard, des de les més locals i elementals fins a les més generals i elabora-

des, es construeix de manera gradual precisament a còpia d'incloure'n mostres diverses en la programació.

Doncs bé, després de tots aquests anys, reprenem les preguntes que havíem formulat al principi i fem el balanç de l'evolució que s'ha seguit:

- Quin és el grau de familiaritat dels diferents públics regionals amb l'estàndard oral de la seva pròpia zona i amb els de les altres àrees del territori lingüístic? És aproximadament simètrica i recíproca aquesta familiaritat, en els diferents territoris? Hi ha desequilibris importants que cal tenir en compte?

És prou evident, en primer lloc, que les opcions lingüístiques, els fluxos de comunicació i l'abast dels mitjans han generat una familiaritat relativament general amb la modalitat central de l'estàndard —per més que d'intensitat molt inferior a les Balears i al País Valencià.

En segon lloc, en la mesura que les emissores de ràdio i televisió del País Valencià i de les Balears han aconseguit audiència en llengua catalana, els públics respectius han començat a adquirir una certa familiaritat amb la modalitat estàndard territorial pròpia —encara molt limitada.

Però, en tercer lloc, cal admetre que certament l'audiència de Catalunya —la més llargament habituada a les emissions en llengua catalana— continua tenint una familiaritat molt escassa amb les modalitats de l'estàndard oral d'altres territoris, ja que té molt poques oportunitats de sentir-la: molt inferiors, en tot cas, a les ocasions en què els illencs i els valencians poden sentir la modalitat central. I això es tradueix, a més, en una percepció errònia (almenys en una impressió meua, que caldria confirmar) de les altres modalitats de l'estàndard oral com a dialectals, inadequades o fins i tot incorrectes.

I no oblidem que, en bona part, això es deu a la mateixa absència de reemissions a Catalunya dels espais en català de les ràdios i les televisions de les Balears i el País Valencià, en reciprocitat a la recepció dels mitjans de la CCRTV en aquells territoris, un dels punts més negres i inexplicables de l'espai català de comunicació.⁴

4 Massa sovint, l'argument que s'ha usat per esquivar aquesta reciprocitat en la recepció de les emissions —l'escassa quantitat o la baixa qualitat de les emissions en català— ha sonat francament a excusa, induint a la suposició malèvola que el que es tractava d'evitar era de compartir els ingressos de publicitat.

És obvi, per tant, que no s'ha pogut consolidar una familiaritat aproximadament simètrica i recíproca de totes les audiències amb totes les variants territorials de l'estàndard oral, sinó que, al contrari, s'hi troben desequilibris molt importants i negatius.

Una vegada més, la superació d'aquests desequilibris no passa per configurar un determinat model lingüístic unificat, ni per contractar a cada mitjà uns equips de locutors en què la representació de cada accent sigui proporcional a la seva base demogràfica. Com dèiem abans, el camí és que cada mitjà (i sobretot els d'audiència més àmplia) faci conscientment una programació que segueixi una política sistemàtica de (des)connexions, de participació d'oients i col·laboradors, i d'intercanvi de producció amb altres emissores de tot el territori.

Si els responsables de la programació i els responsables lingüístics s'ho proposen seriosament i treballen junts en aquesta direcció, em sembla que poden trobar un repertori extens de possibilitats d'aquesta mena –tant en les retransmissions en directe com en els programes de participació produïts conjuntament o en l'emissió de produccions dramàtiques, documentals o doblatges de les altres zones del territori.

I, sobretot, subratllem-ho, són els mitjans d'audiència més àmplia els que han d'obrir camí. I aquests, ara per ara, són els de la CCRTV. Perquè és indiscutible que són els referents i perquè és des d'aquests mitjans i des de Catalunya des d'on es poden trencar amb més eficàcia els prejudicis dels altres mitjans i de les audiències respectives, si se sap actuar amb generositat i audàcia.

No hi hauria, per exemple, cap argument més eficaç per desactivar les reticències valencianes a l'intercanvi de re-emissions o de producció que una iniciativa potent, unilateral i explícitament publicitada dels mitjans catalans de contractar i reemetre una extensa mostra de la producció audiovisual valenciana de qualitat.

Tan difícil seria que algunes emissores de ràdio o de televisió dels diferents espais de llengua catalana llancesin alguns programes (lúdics, juvenils, esportius, participatius...) produïts i emesos conjuntament, en els quals coincidissin participants de tot el territori?

Alguns suggeriments a manera de conclusió

És cert, en definitiva, que l'estandardització oral de la llengua catalana presenta insuficiències i limitacions, però la seva superació no depèn de propostes estrictament lingüístiques més afinades i més unitàries. La condició bàsica perquè avanci l'estandardització oral és que la confluència entre els criteris lingüístics pugui prosperar en estreta relació amb l'expansió dels àmbits territorials de comunicació i l'intercanvi sistemàtic de programes produïts o emesos des dels diferents punts del territori.

El problema principal és, com dèiem al començament, que no hi ha cap canal de ràdio ni televisió que s'adreci de manera ben explícita i conscient al conjunt de l'àrea de llengua catalana, i encara menys que es concebi a si mateix com un espai on conflueixen proporcionadament la producció i l'univers simbòlic de les diferents regions d'aquest espai lingüístic i cultural.

Més que la manca d'un estàndard oral comú, doncs, el que limita el projecte de l'espai català de comunicació és la manca d'una política de comunicació que faciliti la construcció –interconnectant els àmbits de comunicació actuals– dels espais compartits en què avançaria la confluència de les variants territorials de l'estàndard oral cap a formes més unitàries.

Una iniciativa des de Catalunya –per part dels responsables polítics o de la direcció dels mitjans– hauria d'obrir camí en la construcció d'aquests àmbits de programació compartida en què podria créixer l'estàndard oral al mateix temps que es construeix l'espai català de comunicació.

Mentre aquesta iniciativa no sorgeixi dels mitjans convencionals o de les institucions, tal vegada les noves modalitats de comunicació per internet podrien constituir un bon banc de proves per a l'estandardització oral del català.